

L. van Noort

PR No. 21-88

**RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE
BLOEMBOLLENTEELT IN NEDERLAND OVER 1988**

November 1990

**Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Tuinbouw**

REFERAAT

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE BLOEMBOLLENTEELT IN NEDERLAND OVER 1988

Noort, L. van

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1990

Periodieke Rapportage 21-88

ISSN 0921-4208

28 p., 8 tab., 15 bijl.

Deze publikatie geeft informatie over de rentabiliteit, het inkomen, het financieringsgedrag en de vermogenspositie. De bloembollenbedrijven hadden gemiddeld een verlies van f 30.100,-, dat is 5% van de kosten (in 1987 -3%). 25% van de bedrijven had een positief resultaat.

Het totaal gezinsinkomen bedroeg f 86.500,- per ondernemer (in 1987 f 102.000,-). Na aftrek van het saldo van de persoonlijke belastingen, de WIR-premie en de premieheffing bleef er f 65.300,- over als besteedbaar inkomen voor gezin en bedrijf. De besparing bedroeg f 19.400,- per ondernemer.

Per bedrijf kwam f 100.700,- aan eigen middelen ter beschikking. Het vreemd vermogen nam toe met f 85.900,-, zodat totaal f 186.600,- aan middelen ter beschikking kwam. Op leningen o/g werd f 27.300,- afgelost en de bruto-investeringen minus WIR-premie bedroegen f 106.000,-.

In het rapport zijn de bedrijven onderscheiden naar grondsoort (zand- en kleigronden) en geografische ligging.

Rentabiliteit/Inkomen/Bloembollenteelt/Nederland

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Inhoud

	Blz.
1. OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK	5
1.1 Doel	5
1.2 De steekproef	5
1.3 Uitgangspunten voor het onderzoek	6
1.4 Omzetbelasting	7
1.5 Leeswijzer	7
2. KERNCIJFERS OVER DE BEDRIJFSUITKOMSTEN IN 1986 TOT EN MET 1988	8
Tabellen	
2.1 Enkele procentuele kengetallen bij de bedrijfsuitkomsten over 1986, 1987 en 1988	8
2.2 De bedrijfsresultaten per bedrijf en per ondernemer in 1986, 1987 en 1988	8
2.3 Kosten, opbrengsten en bedrijfsresultaat in gulden per ha bloembollen	9
2.4 Procentuele veranderingen van waarde, volume en prijzen per ha bloembollen (ten opzichte van het voorafgaande jaar)	9
3. DE BEDRIJFSRESULTATEN, INKOMEN, BESTEDING EN BESPARING, HERKOMST EN BESTEDING VAN MIDDELEN EN DE BALANSEN VAN 1986 TOT EN MET 1988	10
Tabellen	
3.1 De bedrijfsresultaten per bedrijf	10
3.2 Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	10
3.3 Herkomst en besteding van de middelen per bedrijf	11
3.4 Balansen per 31 december per bedrijf	11
BIJLAGEN	12
1. Grondgebruik over 1988	13
2. Arbeidsbezetting en energieverbruik over 1988	14
3. Bedrijfsresultaten over 1988	15
4. Spreiding van het netto-bedrijfsresultaat in procenten van de kosten	16
5. Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1988	17
6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal gezinsinkomen van de ondernemer	18

INHOUD (1e vervolg)

	Blz.
7. Spreiding van de besparing	19
8. Herkomst van de middelen	20
9. Besteding van de middelen	21
10. Spreiding van de bruto-investeringen	22
11. Balans per 31 december 1988	23
12. Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december 1988 en de vermogensvergelijking	24
13. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen per 31 december 1988	25
14. Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn per 31 december 1988	26
15. Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	27

1. Opzet en methode van het onderzoek

1.1 Doel

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede de vermogenspositie. Het onderzoek wordt uitgevoerd in acht takken van tuinbouw, te weten:

1. groenteteelt onder glas;
2. snijbloemen onder glas;
3. pot- en perkplantenteelt onder glas;
4. champignonteelt;
5. fruitteelt;
6. groenteteelt in de open grond;
7. bloembollenteelt;
8. boomkwekerij.

Van de onder 1 t/m 7 genoemde takken van tuinbouw worden ramingen van de rentabiliteit gemaakt die in de laatste maanden van het respectievelijke boekjaar of oogstjaar worden gepubliceerd. Deze ramingen worden gevolgd door "voorlopige cijfers" van de rentabiliteit die worden opgenomen in het: "Landbouw-Economisch Bericht".

De cijfers in dit rapport hebben een definitief karakter. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en het bedrijfsleven jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

1.2 De steekproef

De cijfers over de rentabiliteit en de financiering zijn gebaseerd op boekhoudingen die door het LEI zijn samengesteld van steekproefbedrijven.

De steekproeven ten behoeve van dit onderzoek worden regelmatig vernieuwd en tussentijds bijgesteld. De steekproef van de bloembollenteelt dateert van 1986 en is met behulp van de gegevens van de landbouw telling 1988 bijgesteld.

De populatie - waaruit de steekproef voor de bloembollenteelt is samengesteld - heeft betrekking op bedrijven:

- a. waarvan de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;
- b. met een bedrijfsomvang van 70 en meer sbe;
- c. waarvan 60% en meer van de sbe betrekking heeft op bloembollenteelt;
- d. die overwegend (80% en meer) op de produktie zijn gericht en niet op de handel in bloembollen.

Aan deze criteria voldeden - volgens Landbouwtelling 1988 - 1656 bedrijven. Om de verhouding tussen het aantal steekproefbedrijven en de betrouwbaarheid van de uitkomsten te begunstigen zijn de bedrijven van de populatie - dat is het totaal van de bedrijven waarvoor de steekproef representatief is - bemonsterd met verschillende steekproefpercentages 1).

- a. 2,0% voor bedrijven met 70-160 sbe;
- b. 2,6% voor bedrijven met 160-340 sbe;
- c. 7,3% voor bedrijven met 340 sbe en meer.

In het boekjaar 1988 konden 58 bedrijven in het onderzoek worden betrokken. Deze steekproefbedrijven vertegenwoordigen een populatie van 1152 bedrijven met een oppervlakte bloembollen van 10.278 ha. De landelijke oppervlakte met bloembollen bedroeg in 1988 16.420 ha. Met dit onderzoek wordt hiervan 63% gerepresenteerd.

1.3 Uitgangspunten voor het onderzoek

Voor alle bedrijven is een bedrijfseconomische boekhouding samengesteld. Dit betekent dat:

- de arbeid van de ondernemers en de gezinsleden is gewaardeerd op CAO-basis inclusief het werkgeversaandeel in de sociale lasten.
De gecalculeerde arbeidskosten bedroegen per uur voor ondernemers f 29,90, voor mannelijke gezinsleden van 22 jaar en ouder, afhankelijk van functiejaren f 26,80 - f 28,70, voor vrouwelijke gezinsleden van 22 jaar en ouder f 19,40, voor jeugdigen een evenredig lager bedrag;
- over het geïnvesteerde vermogen een rente is gecalculeerd van 6,0% met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten waarover 2,5% is berekend. Het geïnvesteerd vermogen 2) is de som van de waarde van de grond; de economische boekwaarde van de dode en levende inventaris; de normale behoefte aan vlottende middelen;
- de afschrijving op de slijtende duurzame produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde, waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten.
- de mutaties in de bloembollenkraam - als gevolg van veranderingen in de hoeveelheid van het plantgoed uit eigen kraam - zijn zowel onder de opbrengsten als onder de investeringen geboekt;

-
- 1) De populatie waarop deze steekproef is gebaseerd is beschreven in "Mededeling no. 355".
  - 2) Inclusief de gehuurde objecten.

- de kosten van vaste plantopstanden onder de kosten zijn opgenomen. Het grootste deel van dit bedrag is tegengeboekt onder de opbrengsten op de rekening "aanwas vaste plantopstanden". In de produktieve periode van de vaste plantopstanden wordt jaarlijks een afschrijving berekend;
- de waarde van de grond normatief is vastgesteld op basis van een actuele waarde die afhankelijk van het gebied, varieert van f 42.500,- tot f 200.000,- per ha;
- de slijtende duurzame produktiemiddelen zijn gewaardeerd tegen boekwaarde op basis van de nieuwwaarde;
- de woonhuizen zijn gewaardeerd tegen boekwaarde op basis van herbouwwaarde.

In de bedrijfseconomische boekhoudingen is geen rekening gehouden met:

- de vergoeding voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt derhalve deel uit van het netto-bedrijfsresultaat. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfseconomische winst;
- de nog te betalen persoonlijke belasting en premieheffing.

1.4 Omzetbelasting

30% van de bedrijven heeft gekozen voor de "ondernemersregeling" in de zin van de wet op de omzetbelasting; dit betekent dat voor deze bedrijven de kosten, de opbrengsten, de investeringen en de waardering van de slijtende duurzame produktiemiddelen exclusief omzetbelasting zijn opgenomen. Voor de resterende bedrijven die onder de "Landbouwregeling" vallen is alles inclusief omzetbelasting opgenomen.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn de belangrijkste kengetallen opgenomen. Uitgebreidere gegevens met betrekking tot de bedrijfsuitkomsten zijn in hoofdstuk 3 vermeld. De gegevens hebben in beide hoofdstukken betrekking op het gemiddeld bloembollenbedrijf in Nederland in de periode 1986 tot en met 1988.

In de bijlagen 1 tot en met 15 zijn de bedrijfsuitkomsten meer gedetailleerd opgenomen. De cijfers hebben uitsluitend betrekking op het boekjaar 1988. De bedrijven zijn in voornoemde bijlagen onderscheiden naar bloembollenteelt op de zand- en kleigronden.

2. Kerncijfers over de bedrijfsuitkomsten in 1986 tot en met 1988

Tabel 2.1 Enkele procentuele kengetallen bij de bedrijfsuitkomsten over 1986, 1987 en 1988

Kengetallen	1986	1987	1988
Netto-bedrijfsresultaat per bedrijf als percentage van de kosten	-1	-3	-5
Percentage winstgevende bedrijven	24	27	25
Percentage ondernemers met positieve besparing	64	64	59
Eigen vermogen per bedrijf als percentage van totaal vermogen (solvabiliteit)	78	77	75
Liquiditeit op korte termijn als percentage van de kosten	59	63	69

Tabel 2.2 De bedrijfsresultaten per bedrijf en per ondernemer in 1986, 1987 en 1988 (x 1000 gulden)

	1986	1987	1988
Aantal bedrijven van de populatie	1175	1303	1152
Aantal ondernemers per bedrijf	1,62	1,65	1,76
Oppervlakte bloembollen 1) in are	748	805	892
Bedrijfsresultaat per bedrijf			
Opbrengsten	495,0	530,7	574,9
Kosten	<u>500,1</u>	<u>547,2</u>	<u>605,0</u>
Netto-bedrijfsresultaat	-5,1	-16,5	-30,1
Inkomen en besparing per ondernemer			
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	58,6	51,4	43,4
Totaal gezinsinkomen	104,9	102,0	86,5
Besteedbaar inkomen gezin en bedrijf	78,8	78,8	65,3
Gezinsbestedingen	<u>44,3</u>	<u>45,2</u>	<u>45,9</u>
Besparingen	34,5	33,6	19,4
Herkomst middelen per bedrijf			
Totaal van eigen middelen	112,5	125,0	100,7
Totaal van vreemde middelen	<u>77,2</u>	<u>63,4</u>	<u>85,9</u>
Totaal beschikbare middelen	189,7	188,4	186,6
Besteding middelen per bedrijf			
Aflossing leningen o/g	18,0	18,4	27,3
Bruto-investeringen	150,8	117,2	106,0
Mutaties in liquiditeiten	-3,8	13,1	41,0
Overige bestedingen	<u>24,7</u>	<u>39,7</u>	<u>12,3</u>
Totaal besteding van middelen	189,7	188,4	186,6
Het eigen- en vreemd vermogen			
Eigen vermogen per einde boekjaar	1527,6	1610,0	1734,0
Vreemd vermogen per einde boekjaar	<u>419,3</u>	<u>492,5</u>	<u>572,6</u>
Totaal vermogen per einde boekjaar	1946,9	2102,5	2306,6

1) Inclusief contractteelt.

Tabel 2.3 Kosten, opbrengsten en bedrijfsresultaat in guldens per ha bloembollen

	1986	1987	1988
Aantal bedrijven	64	63	58
Oppervlakte bloembollen 1) in are	748	805	892
Arbeidsbezetting in mensuren per ha	974	953	961
Bruto-investeringen in guldens per ha	20170	14560	11880
Kosten			
Arbeid	21080	21020	20350
Rente	9510	10020	8680
Afchrijvingen	6600	6940	6860
Materialen	13840	13390	14500
Overige kosten	15830	16610	17440
Totale kosten	66860	67980	67830
Opbrengsten			
Bloembollen 2)	58280	57380	55580
Overige opbrengsten	7900	8550	8870
Totale opbrengsten	66180	65930	64450
Netto-bedrijfsresultaat	-680	-2050	-3380
Idem in % van de kosten	-1	-3	-5

Tabel 2.4 Procentuele veranderingen van waarde, volume en prijzen per ha bloembollen (ten opzichte van het voorgaande jaar)

	1987 t.o.v. 1986			1988 t.o.v. 1987		
	waarde	volume	prijs	waarde	volume	prijs
Kosten						
Arbeid	-0,3	-5,3	5,2	-3,2	-0,4	-2,8 3)
Rente	5,3	2,2	3,0	-13,3	1,8	-14,9
Afchrijvingen	5,0	4,3	0,7	-1,1	-2,3	1,2
Materialen	-3,1	-1,8	-1,4	8,2	7,0	1,1
Overige kosten	5,0	4,3	0,7	5,0	4,0	0,9
Totale kosten	1,7	-0,3	2,0	-0,2	2,3	-2,5
Opbrengsten						
Bloembollen 2)	-1,6	0,4	-2,0	-3,1	-0,6	-2,5
Overige opbrengsten	8,2	4,5	3,6	3,7	5,9	-2,0
Totale opbrengsten	-0,4	0,9	-1,3	-2,2	0,2	-2,4

1) Inclusief contractteelt; 2) Inclusief aanwas bloembollenteelt; 3) Met ingang van 1988 is uitgegaan van de tuinbouw CAO in plaats van de CAO voor bloembollen-ondernemingen.

3. De bedrijfsresultaten, inkomen, besteding en besparing, herkomst en besteding van middelen en de balansen van 1986 tot en met 1988

Tabel 3.1 De bedrijfsresultaten per bedrijf

	1986	1987	1988
Aantal bedrijven	64	63	58
Oppervlakte bloembollen 1) in are	748	805	892
Arbeidsbezetting in mensjaren	4,08	4,39	4,82
Geïnvesteed vermogen per 1 januari	1921000	2093000	2269000
	x 1000 gld	x 1000 gld	x 1000 gld
Kosten			
Arbeid	157,7	169,2	181,5
Rente	71,1	80,6	77,4
Afschrijvingen	49,4	55,8	61,2
Materialen	103,5	107,9	129,3
Overige kosten	118,4	133,7	155,6
Totale kosten	500,1	547,2	605,0
Opbrengsten			
Bloembollen 2)	435,9	461,9	495,8
Snijbloemen	16,1	22,1	40,7
Groenten	16,2	14,8	14,4
Overige opbrengsten	26,8	31,9	24,4
Totale opbrengsten	495,0	530,7	574,9
Netto-bedrijfsresultaat	-5,1	-16,5	-30,1
Idem in procenten van de kosten	-1	-3	-5

Tabel 3.2 Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer (x 1000 gld)

	1986	1987	1988
Aantal bedrijven	64	63	58
Aantal ondernemers	115	118	109
Netto-bedrijfsresultaat	-3,1	-10,0	-17,1
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	58,6	51,4	43,4
Ondernemersinkomen	87,3	83,6	69,2
Gezinsinkomen uit het bedrijf	93,7	89,6	74,1
Totaal gezinsinkomen	104,9	102,0	86,5
Besteedbaar inkomen gezin en bedrijf	78,8	78,8	65,3
Totaal van gezinsbestedingen	44,3	45,2	45,9
Besparingen	34,5	33,6	19,4

1) Inclusief contractteelt; 2) Inclusief aanwas bloembollenkraam.

Tabel 3.3 *Herkomst en besteding van de middelen per bedrijf (x 1000 gld)*

	1986	1987	1988
Aantal bedrijven	64	63	58
Herkomst			
Afschrijvingen	49,4	55,8	61,2
Besparingen	56,0	55,5	34,1
Totaal van afschrijvingen en besparingen	105,4	111,3	95,3
Overige mutaties in het eigen vermogen	6,9	12,9	5,2
Vermogenssubsidies	0,2	0,8	0,2
Totaal van eigen middelen	112,5	125,0	100,7
Nieuwe leningen o/g op lange termijn	66,4	43,0	73,6
Overige mutaties in het vreemde vermogen	10,8	20,4	12,3
Totaal van beschikbare middelen	189,7	188,4	186,6
Besteding			
Aflossingen op leningen o/g	18,0	18,4	27,3
Bruto-investeringen	150,8	117,2	106,0
Mutaties in veldinventaris, materialen en vooruitbetaalde kosten	16,9	12,6	5,7
Netto-investeringen en beleggingen buiten het bedrijf	7,8	27,1	6,6
Mutaties in liquiditeiten	-3,8	13,1	41,0
Totaal besteding van middelen	189,7	188,4	186,6

Tabel 3.4 *Balansen per 31 december per bedrijf (x 1000 gld)*

	1986	1987	1988
Aantal bedrijven	64	63	58
Activa			
Duurzame produktiemiddelen	1410,1	1476,0	1579,6
Voorraad materialen en veldinventaris	115,6	131,1	139,6
Liquiditeiten	229,0	262,5	332,9
Overige bezittingen	192,2	232,9	254,5
Totaal activa	1946,9	2102,5	2306,6
Passiva			
Vreemd vermogen op lange termijn	371,3	442,4	515,0
Vreemd vermogen op korte termijn	48,0	50,1	57,6
Totaal vreemd vermogen	419,3	492,5	572,6
Eigen vermogen	1527,6	1610,0	1734,0
Totaal passiva	1946,9	2102,5	2306,6
Eigen vermogen in % van het totaal vermogen	78	77	75

Bijlagen 1 tot en met 15

Bijlage 1 Grondgebruik over 1988 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	waarvan "De Noord"	totaal	waarvan Noord- Holland
Aantal bedrijven	58	31	21	27	21
Aantal bedrijven in %	100	51	29	49	42
Aantal sbe	538	524	595	553	526
	are	are	are	are	are
Hyacinthen	64	125	52	0	0
Tulpen	368	334	390	403	402
Narcissen	92	171	178	10	5
Crocussen	45	81	134	8	9
Irissen	68	63	109	74	75
Lelies	151	68	117	236	231
Gladiolen	33	11	20	56	0
Overige bloembollen	43	86	140	1	0
Oppervlakte bloembollen	864	939	1140	788	722
Contractteet	28	22	24	34	28
Glasteelten	2	1	0	4	4
Bloemen	4	7	0	2	1
Groenten	68	4	7	133	130
Overige produkten	0	0	1	0	0
Braakland	28	31	46	23	28
Totaal tuinbouw	994	1004	1218	984	913
Akkerbouw en grasland	182	67	88	301	180
Verhuurd aan derden	177	132	170	224	232
Erf, blijvende paden, enz.	121	145	146	95	89
Totaal kadastrale opp.	1474	1348	1622	1604	1414
waarvan eigendom	792	962	1138	617	642

Bijlage 2 Arbeidsbezetting en energieverbruik over 1988 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drijf- ven	Waarvan bedrijven op			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	waarvan "De Noord"	totaal	waarvan Noord- Holland
Aantal bedrijven	58	31	21	27	21
Aantal ondernemers per bedrijf	1,76	1,85	1,89	1,66	1,72
Gemiddelde leeftijd van de ondernemer	43	40	39	46	46
Arbeidsbezetting in mensjaren:					
arbeid van de ondernemer	2,04	2,08	2,21	2,00	2,03
arbeid van de echtgenotes	13	12	14	14	13
arbeid van de overige gezinsleden	11	10	06	12	10
arbeid van vast personeel	38	25	29	52	46
arbeid van los personeel	2,16	1,92	2,16	2,40	2,37
Totale arbeidsbezetting	4,82	4,47	4,86	5,18	5,09
Energieverbruik:					
gas m3 x 1000	9,6	10,2	12,2	8,9	8,2
zware olie kg x 1000	1	0	0	2	3
petroleum lt x 1000	2	1	1	2	1
ov. olie lt x 1000	4,0	4,8	1,5	3,1	3,4
Totaal verbruik in k/cal x 1.000.000	109	119	106	98	95
Idem in joules x 1.000.000.000	457	500	443	412	396
Elektriciteit (x 1000 KWH)	34,9	40,0	48,6	29,5	27,9

Bijlage 3 Bedrijfsresultaten over 1987 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	waarvan "De Noord"	totaal	waarvan Noord- Holland
Aantal bedrijven	58	31	21	27	21
Omzet in %	100	51	37	49	41
Geïnvesteed vermogen per begin van het boekjaar	2269000	2986000	3396000	1528000	1458000
KOSTEN					
Afschrijving duurzame productiemiddelen	57200	59930	64920	54380	52940
Afschr. vaste plantopstand	4000	4660	5460	3310	3230
Huur en pacht	34370	25540	31140	43500	428700
Rente	77420	95210	106580	59040	59870
Onderhoud	14690	17130	19590	12180	11240
Elektriciteit	6420	7380	9150	5430	5100
Gas	3240	3410	4130	3060	2850
Overige energiekosten	2080	2350	960	1790	1850
Meststoffen	10180	12750	14170	7530	6230
Zaad- plant- en pootgoed	84660	59800	84860	110320	105970
Gewasbeschermingsmiddelen	23540	24420	31010	22630	19000
Overige materialen	10920	17480	22200	4160	3670
Veekosten	1000	580	650	1440	1690
Werk door derden	34210	25800	29060	42890	42500
Afliveringskosten	34220	34780	39380	33650	33790
Autokosten 1)	106430	108150	115650	104660	105870
Arbeid ondernemers	106430	108150	115650	104660	105870
Arbeid echtgenotes	4590	4290	4910	4910	4580
Arbeid ov. gezinsleden	4030	3650	1830	4420	3050
Arbeid personeel	66610	51420	60240	82290	80200
Overige kosten	20580	20330	23200	20830	19490
TOTAAL	605200	584170	674460	626920	610440
minus subsidie loon	170	40	60	310	360
minus subsidie stookolie	10	20	30	10	10
TOTALE KOSTEN	605020	584110	674370	626600	610070
OPBRENGSTEN					
Groenten	14400	1750	3060	27310	28580
Snijbloemen	40680	36360	80	45080	47690
Bloembollen	503490	519760	696430	486890	482110
Overige tuinbouwprod.	80	160	40	0	0
Mutatie veldinventaris	-150	3040	2330	-3440	-3840
Akkerbouw en veeteelt	10920	1360	2050	20780	10020
Overige opbrengsten	13020	13150	12540	12880	10310
Aanwas bloembollenkraam	-7700	-2790	6580	-12760	-12840
Opbr.verhogende subsidies: vee	170	340	450	0	0
TOTALE OPBRENGSTEN	574910	573130	723560	576740	562300
NETTO-BEDRIJFSRESULTAAT	-30110	-10980	49190	-49860	-47770
in % van de kosten	-5	-2	7	-8	-8
in % van het geInv. verm.	-1	0	1	-3	-3
Arbeidsopbr. per mensjaar	31460	35020	47730	28290	28660

1) Exclusief afschrijving en rente.

Bijlage 4 Spreiding van het netto-bedrijfsresultaat in % van de kosten (aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	waarvan "De Noord"	totaal	waarvan Noord- Holland
Aantal bedrijven	58	31	21	27	21
Rentabiliteitsklasse	%	%	%	%	%
Negatief					
40 en meer	15	7	-	24	29
40 - 30	16	15	-	16	16
30 - 20	7	7	4	7	3
20 - 10	17	18	24	17	16
10 - 0	20	23	24	17	16
Totaal verliesgevend	75	70	52	81	80
Positief					
0 - 10	13	17	28	10	9
10 - 20	7	7	8	7	8
20 - 30	3	2	4	2	3
30 - 40	1	2	4	-	-
meer dan 40	1	2	4	-	-
Totaal winstgevend	25	30	48	19	20
	100	100	100	100	100
Netto-bedrijfsresultaat in % van de kosten (ongewogen gemiddelde)	-15	-9	3	-22	-23
Standaardfout	3,1	4,0	3,6	4,5	5,3

Bijlage 5 Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1987 (gemiddeld per ondernemer)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	waarvan "De Noord"	totaal	waarvan Noord- Holland
Aantal bedrijven	58	31	21	27	21
Aantal ondernemers	109	60	41	49	41
Netto-bedrijfsresultaat	-17130	-5940	26090	-29980	-27790
Handenarbeid v.d. ondern.	60560	58500	61330	62920	61590
Arbeidsopbr. v.d. ondern.	43430	52560	87420	32940	33800
Berekende rente +	44050	51500	56520	35490	34820
Ontvangen rente +	170	180	190	160	170
Betaalde rente -	17960	23060	25450	12120	11280
Financ. kosten -	1060	1570	2110	460	370
Saldo	25200	27050	29150	23070	23340
Rentesubsidie	560	480	480	660	740
Ondernemersinkomen	69190	80090	117040	56670	57880
Handenarbeid echtgenote	2610	2320	2600	2950	2660
Handenarbeid ov. gezinsl.	2290	1980	980	2660	1780
Tot. handenarb. gezinsl.	4900	4300	3580	5610	4440
Gezinsinkomen uit bedrijf	74090	84390	120620	62280	62320
Inkomen buiten het bedrijf	12450	13430	10590	11320	11500
Totaal gezinsinkomen	86450	97820	131210	73600	73820
Af: ontv./bet. WIR-premie	-1490	-2320	-2480	-550	-620
Persoonlijke belastingen	11460	18820	29750	3010	3310
Premies voor volksverz.	11230	13020	16330	9210	9870
Tot. v. belast. en premies	21200	29520	43600	11670	12560
Best. ink. gezin en bedr.	65340	68300	87610	61930	61260
Af: premie vrijw. verz.	3970	3780	3940	4190	4070
Betaald loon gezinsleden	990	1150	350	820	140
Overige gezinsbestedingen	40980	40500	38500	41530	41860
Tot. v. gezinsbestedingen	45940	45430	42790	46540	46070
Besp. incl. WIR-premie	19390	22870	44820	15400	15190
Besp. excl. WIR-premie	17900	20550	42350	14850	14570
Specificatie v/h inkomen buiten bedrijf					
Positief					
Huurwaarde woning(en)	6800	6270	6740	7410	7830
Huren buiten bedrijf	180	300	140	50	0
Rente buiten bedrijf	3100	3560	2540	2560	2430
Uitkering volksverz.	2970	3470	3140	2400	2420
Inkomen uit arbeid	2260	3030	1600	1380	1530
Overige baten	1110	1210	850	1000	930
Totaal positief	16420	17840	15010	14800	15140
Negatief					
Afchrijving woning(en)	2310	2160	2300	2480	2610
Onderhoud, verzekering en grondlasten woning(en)	850	1100	1480	570	560
Rente, prive-leningen	660	850	650	440	470
Overige lasten	160	290	0	0	0
Totaal negatief	3970	4410	4420	3480	3630
Inkomen buiten bedrijf	12450	13430	10590	11320	11510

Bijlage 6 Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal gezinsinkomen van de ondernemer (aantal ondernemers per inkomensklasse in procenten)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal w.v. "de Noord"		totaal w.v. Nrd.- Holland	
Aantal bedrijven	58	31	21	27	21
Aantal ondernemers	109	60	41	49	41
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	%	%	%	%	%
- f 30.000,- en meer	9	7	2	11	10
- f 30.000,- - -f 15.000,-	8	7	-	8	10
- f 15.000,- - f 0,-	8	7	-	10	9
f 0,- - f 15.000,-	12	9	11	15	14
f 15.000,- - f 30.000,-	9	8	4	11	8
f 30.000,- - f 45.000,-	21	24	23	17	19
f 45.000,- - f 60.000,-	4	-	-	9	10
f 60.000,- - f 90.000,-	12	17	30	6	7
f 90.000,- - f 120.000,-	4	8	9	-	-
f 120.000,- en meer	13	13	21	13	13
	100	100	100	100	100
Ondernemersinkomen van de ondernemer	%	%	%	%	%
- f 30.000,- en meer	6	6	-	6	5
- f 30.000,- - -f 15.000,-	5	5	-	5	6
- f 15.000,- - f 0,-	3	-	-	6	5
f 0,- - f 15.000,-	4	-	-	9	11
f 15.000,- - f 30.000,-	13	11	15	15	14
f 30.000,- - f 45.000,-	13	12	-	13	11
f 45.000,- - f 60.000,-	13	11	-	15	17
f 60.000,- - f 90.000,-	14	20	29	9	8
f 90.000,- - f 120.000,-	13	19	32	6	7
f 120.000,- en meer	16	16	24	16	16
	100	100	100	100	100
Totaal gezinsinkomen v.d. ondernemer	%	%	%	%	%
- f 30.000,- en meer	-	-	-	-	-
- f 30.000,- - -f 15.000,-	4	4	-	4	5
- f 15.000,- - f 0,-	7	7	-	7	6
f 0,- - f 15.000,-	3	-	-	6	5
f 15.000,- - f 30.000,-	9	6	6	12	11
f 30.000,- - f 45.000,-	7	-	-	15	14
f 45.000,- - f 60.000,-	12	15	9	10	11
f 60.000,- - f 90.000,-	25	26	23	22	25
f 90.000,- - f 120.000,-	13	19	28	6	7
f 120.000,- en meer	20	23	34	18	16
	100	100	100	100	100

Bijlage 7 Spreiding van de besparing
(aantal ondernemers per besparingsklasse in procenten)

	Alle be- drijven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal w.v. "de Noord"		totaal w.v. Nrd.- Holland	
Aantal bedrijven	58	31	21	27	21
Aantal ondernemers	109	60	41	49	41
Besparingsklasse	%	%	%	%	%
Negatief					
meer dan f 30.000,-	18	16	13	20	21
f 30.000,- - f 15.000,-	20	17	4	24	22
f 15.000,- - f 0,-	3	3	4	3	3
Totaal negatief	41	36	21	47	46
Positief					
f 0,- - f 15.000,-	11	11	11	10	8
f 15.000,- - f 30.000,-	8	11	19	4	5
f 30.000,- - f 60.000,-	24	27	23	21	24
f 60.000,- en meer	16	15	26	18	17
Totaal positief	59	64	79	53	54
	100	100	100	100	100

Bijlage 8 Herkomst van de middelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	waarvan "De Noord"	totaal	waarvan Noord- Holland
Aantal bedrijven	58	31	21	27	21
Afschrijving duurzame pro- duktiemiddelen	57200	59930	64920	54380	52940
Afschr. vaste plantopstand	110	0	0	220	0
Afschr. bloembollen	3890	4650	5460	3100	3230
Totaal van afschrijvingen	61200	64580	70380	57700	56170
Besparingen	34080	42280	84530	25610	26120
Totaal van afschrijvingen en besparingen	95280	106860	154910	83310	82290
Erfenissen en schenkingen	3840	7430	270	140	-120
Boekwinsten of- verliezen bij desinvesteringen	390	780	1130	-10	150
Koerswinsten of- verliezen op effecten	2910	4500	960	1260	1480
Betaalde premie levensver- zekering e.d.	-2010	-1480	-1370	-2560	-2820
Uitkering van levensverz.	150	60	100	240	280
Vermogenssubsidies:					
- investeringssubsidie	160	0	0	320	380
- woningsubsidie	10	0	0	40	40
Tot. van vermogenssubs.	170	0	0	360	420
Tot. van eigen middelen	100730	118150	156000	82740	81680
Nieuwe leningen o/g op lange termijn	73530	115840	177450	29870	28230
Mutaties van kredieten van banken op lange termijn	4700	-680	8020	10260	4090
Tot. op lange termijn	78230	115160	185470	40100	32320
Mutaties in vr. vermogen op korte termijn	7610	160	8160	15300	9910
Tot. van vreemde middelen	85840	115320	193630	55400	42230
Tot. beschikbare middelen	186570	233470	349630	138140	123910

Bijlage 9 Besteding van de middelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	waarvan "De Noord"	totaal	waarvan Noord- Holland
Aantal bedrijven	58	31	21	27	21
Aflossingen op leningen o/g	27280	26940	32140	27640	29870
Bruto investeringen in:					
- grond (in exploitatie)	21390	41860	58760	250	300
- bedrijfsgebouwen	26070	26030	44730	26120	25830
- glasopstanden	1730	690	1200	2810	3290
- verwarmingsinstallaties	3760	4360	7070	3150	3320
- overige installaties	7140	10330	14330	3840	3780
- machines en werktuigen	30920	36660	43830	24990	24430
- bloembollen	5360	11840	23130	-1330	-1940
- vee	-30	260	260	-320	-370
- bet. op lopende invest.	460	1040	1790	-130	-160
- overige inventaris	9210	10010	8610	8370	8550
Bruto-investeringen	106010	143080	203710	67750	67030
Veldinventaris	-150	3040	2330	-3440	-3840
Materialen	6610	12690	20660	330	460
Vooruitbetaalde kosten	-780	-890	290	-670	-1100
Tot. ov. produktiemidd.	5680	14840	23280	-3780	-4480
Woningen	1490	6720	12330	-3900	-4220
Deelname veiling e.d.	120	-340	190	590	730
Leningen u/g	-2300	-1100	-1900	-3540	-4140
Overige beleggingen	7250	14490	-40	-230	-600
Netto-investeringen en beleggingen buiten het bedrijf	6560	19770	10580	-7080	-8230
Voorraad produkt	7940	6020	10440	9920	9590
Vorderingen	25730	16650	32160	35100	23590
Effecten	3800	2350	490	5300	6200
Spaarrekeningen	820	-1800	29340	3530	350
Kas, bank en postgiro	2750	5620	7220	-240	-10
Totaal van mutaties en liquiditeiten	4140	28840	79650	53610	39720
Totaal bestedingen van middelen	186570	233470	349630	138140	123910

N.B. Onder bruto-investeringen moet worden verstaan: aankopen minus verkopen tegen boekwaarde.

Bijlage 10 Spreiding van de bruto-investeringen
(aantal bedrijven per investeringsklasse in procenten)

	Alle be- drijven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal w.v. "De Noord"		totaal w.v. Nrd.- Holland	
Aantal bedrijven	58	31	21	27	21
Investeringsklasse	%	%	%	%	%
Negatief	24	9	-	39	42
Positief					
f 0,- - f 10.000,-	4	-	-	9	8
f 10.000,- - f 20.000,-	8	15	-	-	-
f 20.000,- - f 40.000,-	10	16	24	5	3
f 40.000,- - f 80.000,-	17	21	28	14	14
f 80.000,- - f 150.000,-	19	21	20	16	19
f 150.000,- - f 250.000,-	8	7	12	10	6
f 250.000,- - f 500.000,-	4	2	-	5	6
f 500.000,- en meer	6	9	16	2	2
	100	100	100	100	100

Bijlage 11 Balans per 31 december 1988 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	waarvan "De Noord"	totaal	waarvan Noord- Holland
Aantal bedrijven	58	31	21	27	21
Boekw. slijtende duurz. prod.midd. in % v.d. nieuw- waarde per begin v.h. boekj.	40	39	40	42	43
Idem per einde boekjaar	40	39	41	41	42
Duurz. productiemiddelen:					
Grond (in exploitatie)	846730	1435960	1593180	238310	244610
Bedrijfsgebouwen	216570	198800	234920	234920	247510
Glasopstanden	12140	2540	1940	22050	25130
Verwarmingsinstallaties	20850	24000	25430	17600	19100
Overige installaties	46090	67630	73430	23850	23430
Machines en werktuigen	124860	141730	170750	107450	98720
Plantopstanden	310	0	0	640	0
Bloembollen en knollen	242680	315330	381890	167660	174560
Vee	2360	1950	2830	2780	3250
Bet. op lop. investeringen	3440	6770	11730	0	0
Overige inventaris	63530	67930	64760	58980	59860
Totaal	1579560	2262640	2560860	874240	896170
Ov. productiemiddelen					
Veldinventaris	62680	76920	75480	47970	47000
Voorraad materialen	67580	60230	84650	75170	74070
Vooruitbetaalde kosten	9340	6070	5280	12710	14000
Totaal	139600	143220	165410	135850	135040
Liquiditeiten:					
Voorraad produkt	43470	27160	47120	60320	57620
Vorderingen	140230	106210	156970	175350	152720
Effecten	24360	24030	1740	24690	25660
Spaarrekeningen e.d.	112110	140130	149670	83180	85680
Kas, lop. rek. banken/giro	12740	16040	20760	9350	10340
Totaal	332910	313570	376260	352890	332020
Overige bezittingen					
Woningen	204050	205600	217960	202460	220360
Deelname veiling e.d.	2960	2010	860	3940	4280
Leningen u/g	1700	2570	400	810	800
Diversen	45770	81190	11150	9170	8740
Totaal	254480	291370	230370	216380	234180
Totaal activa	2306550	3010800	3332900	1579360	1597410
Passiva					
Vreemd vermogen	572590	708590	836310	432150	404170
Eigen vermogen	1733960	2302210	2496590	1147210	1193240
Totaal passiva	2306550	3010800	3332900	1579360	1597410
Eigen vermogen in % van het totaal vermogen	75	76	75	73	75

Bijlage 12 Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december 1988 en de vermogensvergelijking (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	waarvan "De Noord"	totaal	waarvan Noord- Holland
Aantal bedrijven	58	31	21	27	21
Vr. vermogen op lange term.					
Leningen op Rabobanken	289040	381890	462910	193170	195190
Leningen van ov. banken	59940	114550	107560	3560	4160
Leningen van familieleden	62480	72890	97220	51740	47900
Leningen van ov. partic.	2500	4800	1830	120	140
Kredieten Rabobanken	82300	76300	107240	88510	68790
Kredieten ov. banken	5720	11160	3050	110	130
Overig	13020	4010	580	22280	26060
Totaal	515000	665600	780390	359490	342370
Vr. verm. op korte term.					
Te bet. omzet- en loonbel.	8350	6240	6520	10530	10760
Te betalen kosten	41870	29370	37750	54770	44460
Te betalen investeringen	6180	5370	9050	7020	6230
Overig	1190	2010	2600	340	350
Totaal	57590	42990	55920	72660	91800
Totaal vreemd vermogen	572590	708590	836310	432150	404170
Vreemd vermogen in % van het totaal vermogen					
	25	24	25	27	25
Vermogensvergelijking					
Eigen verm. per 31-12-87	1789300	2337300	2448550	1223460	1288240
Corr. o/d balans 31-12-87	-10280	-15330	-4380	-5060	-6020
Toe- en uittreding v. firm.	-16330	0	0	-33190	-38820
Herw. a.g.v. prijswijz.	-68260	-73330	-33200	-36040	-75670
Eigen verm. per 1-01-88	1694430	2248640	2410970	1122170	1167730
Mut. eigen verm. in 1988	39530	53570	85620	25040	25510
Eigen vermogen per 31 december 1987	1733960	2302210	2496590	1147210	1193240

Bijlage 13 Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen
 - solvabiliteit - per 31 december 1988
 (aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in procenten)

	Alle be- drijven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal w.v. "de Noord"		totaal w.v. Nrd.- Holland	
Aantal bedrijven	58	31	21	27	21
Solvabiliteitsklasse	%	%	%	%	%
0 - 10	-	-	-	-	-
10 - 20	-	-	-	-	-
20 - 30	-	-	-	-	-
30 - 40	8	8	-	7	6
40 - 50	5	5	8	5	-
50 - 60	12	9	12	14	14
60 - 70	15	16	12	14	16
70 - 80	13	14	20	12	11
80 - 90	24	25	24	23	24
90 - 100	23	23	24	25	29
	100	100	100	100	100
Eigen vermogen in % van het totaalvermogen (ongewogen gemiddelde)	74	74	76	74	77
Standaardfout	2,6	3,5	3,7	3,7	4,0

Bijlage 14 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus
vreemd vermogen op korte termijn per 31-12-1988 (gemiddeld per be-
drijf)

	Alle be- drijf- ven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	waarvan "De Noord"	totaal	waarvan Noord- Holland
Aantal bedrijven	58	31	21	27	21
Kas, lop. rekeningen					
banken en postgiro	12740	16030	20770	9350	10330
Spaarrekening e.d.	112110	140130	149670	83180	85680
Effecten	24360	24030	1740	24690	25660
Voorraad produkt en vorderingen	183700	133380	204090	235670	210350
Voorr. materialen e.d.	76920	66300	89930	87880	88040
Veldinventaris	62680	76920	75470	47970	47000
A. Totaal	472510	456790	541670	488740	467060
Te betalen omzet- en loonbelasting	8350	6240	6520	10530	10760
Te betalen kosten	41870	29370	37750	54770	44460
Te betalen investeringen	6180	5370	9050	7020	6230
Overig kort krediet	1190	2010	2590	340	350
B. Totaal vreemd vermo- gen op korte termijn	57590	42990	55910	72660	61800
Saldo (A minus B)	414920	413800	485760	416080	405260
id. in % van de kosten	69	71	72	66	66

Bijlage 15 Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen en dergelijke en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten
(aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

	Alle be- drijven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal w.v. "de Noord"		totaal w.v. Nrd.-Holland	
Aantal bedrijven	58	31	21	27	21
Liquiditeitsklasse	%	%	%	%	%
0 - 10% van de jaarkosten	-	-	-	-	-
10 - 30% van de jaarkosten	24	22	12	26	24
30 - 50% van de jaarkosten	24	19	20	30	29
50% en meer van de jaarkosten	52	59	68	44	47
Totaal	100	100	100	100	100

IN DE REEKS "PERIODIEKE RAPPORTAGE" ZIJN OP DIT GEBIED VERSCHENEN:

- No. 23-87 Rentabiliteit en financiering van de boomkwekerij in Nederland over 1987/88
- No. 21-87 Rentabiliteit en financiering van de bloembollenteelt in Nederland over 1987
- No. 22-87 Rentabiliteit en financiering van de fruitteelt in Nederland over 1987 (oogst 1987/88)
- No. 18-88 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt onder glas in Nederland over 1988
- No. 20-88 Rentabiliteit en financiering van de champignonteelt in Nederland over 1988
- No. 17-88 Rentabiliteit en financiering van de snijbloementeelt onder glas in Nederland over 1988
- No. 16-88 Rentabiliteit en financiering van de pot- en perkplantenteelt onder glas in Nederland over 1988
- No. 15-88 Rentabiliteit en financiering van de tuinbouw onder glas in Nederland over 1988
- No. 19-88 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt in de opengrond in Nederland over 1988 (oogst 1988/89)